

li úttól nyugatra, a 431. sz. olajkúttól keletre 40 m-re kis kiterjedésű, szarmata és késő középkori; a Déli úttól nyugatra, a 294. sz. olajkút és a nyomvonal között kis kiterjedésű, késő középkori települések nyomait regisztráltuk (14–18. lh.).

A munkában részt vett: Bende Livia, Lőrinczy Gábor, Türk Attila régészek, a Móra Ferenc Múzeum régész technikusai, valamint szegedi régészhallgatók.

SZALONTAI CSABA

6. Almásfüzitő, Vicus

(Komárom-Esztergom megye) R, Ró

A Timföldgyár VII. sz. iszaptároló kazettája melletti részen, az egykori római vicusban 2001. július 23. és augusztus 31. között folytattuk az 1998-ban megkezdett kutatásokat. Az idei ásatást azzal a célkitűzéssel indítottuk el, hogy tovább keressük a késő római temető sírjait és feltárjuk a tavaly félbehagyott objektumokat, különösen a kutakat.

A 230 m² nagyságú feltárt terület objektumai, a kőépületek, az árkok, egy lakógödör, egy kemencemaradvány, valamint a kutak anyaga a többperiódusú település életébe nyújtanak betekintést. Két gödör anyaga alapján az is beigazolódott, hogy a római kort megelőzően, az őskorban is lakták a vizekben gazdag, megtelepedésre kiválóan alkalmas területet, amiről a rézkori Furchenstich kerámia töredékei tanúskodnak.

A kutak teljes feltárása során számos korszótöredék, vaseszköz, csonttárgy és az egyikben a kútbélés deszka-maradványa került a felszínre, melynek dendrokronológiai vizsgálatától a kút pontos korának meghatározását várjuk. A kavicsos vízzáró réteget 6,5 illetve 7 méter mélyen értük el.

A terület erős bolygatottsága ellenére az egymás alatti, különböző korú rétegek, a Kr. u. 80–90 táján létesült vicus életének több fázisát tárják elénk. A legkorábbi időszakot képviseli az a lakógödör, mely egy téglalap alakú, földbe mélyített, tapasztott falú építmény volt. Ebből a gödörházból a gazdag kerámialeleteken és a kormeghatározást alátámasztó dél-galliai terra sigillata edényeken túl, több vaskés is felszínre került, az egyik faragott csontnyelű. A feltárt kőépületek alapjai a Kr. u. 2. sz. végére és a 3. századra keltezhető épületekhez tartoznak, kormeghatározásukat Severus-kori érmek segítik. Az előkerült falmaradványok 3 különböző épülethez tartoznak, mindössze egy esetben találtunk felmenő falakat (25–30 cm magasságban). A másik két épület esetében csupán az alsó kősor maradt fenn, a 2. sz. épületnél azonban részben ez is elbontásra került, és a fal árkát habarcsos kavicssal töltötték fel. Ezen épület falát az omladékból ítélve vörös-fehér festésű freskóval díszítették. A 2. és a tőle keletre fekvő 4. épület közötti részen egy kétrétegű (megújítási szinttel) kő–tegula–kavics szerkezetű utat tártunk fel, melyből számos edény, bronz- és üvegtöredék került elő.

A szabályos utcaszerkezetű település épületeit víz-elvezető árkokkal határolták. Az idén egy újabb ÉNy-DK irányú árkot és egy tavalyi ÉK-DNy irányú árok záródását bontottuk ki.

Az ÉK-DNy-i árok betöltődését vagy betöltését követően részben egy kemencét építettek az árok feletti területre, melyből mindössze az égetőtér alsó, erősen átégett agyaglapja, és a szintén helyenként átégett agyagtapasztású fűtőcsatorna maradt fenn. A kemencét használaton kívül helyezve húzták fel a 4. épületet, amelynél a fal alapját nagyméretű mészkövek alkotják kötőanyag nélkül, míg a felmenő falakat habarcszóssal kisebb méretű mészkövekből emelték. Az épület belsejét kisméretű kövekkel borították le, amelyre 5–8 cm vastagságban agyagpadlót húztak.

A korábbi gödrökbe, árkokba, sőt az épületek falába beásva, rajzolódnak ki a kőépületek építésének korát mintegy 100–150 évvel meghaladó temető sírfoltjai. A Kr. u. 340–380 közé keltezhető temető sírjainak száma további 8 csontvázas és egy hamvasztásos sírral egészült ki. A tavalyi mellékletekben szegény sírokkal szemben a mostaniak gazdag leletanyagot tártak elénk; több esetben került elő érem, fibula, vaskés, illetve edény-, valamint üvegmelléklet. A késő római korban a hamvasztásos rítus a csontvázas temetkezésekkel szemben csak szórványosan fordul elő, ezért mindenképpen örömdetes, hogy immáron két hamvasztott sírt sikerült Almásfüzitő határában felfedeznünk.

HORVÁTH FRIDERIKA

7. Alsóberecki, Zasaró-tanya (Túrőszacskő-dűlő)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U

2000 novemberében a terület tulajdonosa értesítette Dankó Katalinon (MNM Rákóczi Múzeum) keresztül a Herman Ottó Múzeumot, hogy mélyszántás közben nagy mennyiségű kerámiatöredék került elő. Helyszíni szemlénk során egy újkőkori település maradványait, nagyméretű, szabálytalan alakú, sötétszürke, néhol hamus foltokat sikerült megfigyelni. Valamennyi foltból igen nagy mennyiségű újkőkori kerámiatöredéket: kézzel formált, rossz égetésű, fekete, okkersárga, vörös színű oldal-, perem- és aljtöredékeket; újbonyomkodással tagolt lécdíszes oldaltöredékeket, nagyméretű kerek bütykökkel díszített oldaltöredékeket gyűjtöttünk. Az igen nagyszámú kerámiatöredék és a foltok nagy mérete, szabálytalan, „elhúzódó” alakja arra enged következtetni, hogy a régészeti objektumok nagyobb részét a mezőgazdasági művelés már megbolygatta.

A területre a tulajdonos barackost kívánt telepíteni, ezért indokolt volt a leletmentés elvégzése.

A 2001 áprilisában végzett leletmentés során három, szabálytalan alakú gödröt sikerült feltárnunk. Mindháromból nagy mennyiségű neolitik kerámiatöredék (középső neolitikum Tiszadobi csoport?) került elő.

Munkatárs: B. Hellebrandt Magdolna.

PATAY RÓBERT